

Lieven D’hulst & Chris Van de Poel

Woord vooraf bij *Alles verandert altijd. Perspectieven op literair vertalen*

Op 11 oktober 2019 vond de presentatie plaats van Alles verandert altijd. Perspectieven op literair vertalen, een gevarieerde bundeling van vertaalverhalen door Lieven D’hulst & Chris Van de Poel. Een bijzonder boek, aldus de redactie van VertaalVerhaal, waarop we door publicatie van het Woord vooraf graag de aandacht van onze lezers willen vestigen.

Lieven D’hulst (1954) is gewoon hoogleraar aan de KU Leuven, waar hij Franse en Europese letterkunde en vertaalwetenschap doceert. Hij publiceert vooral over vertaalgeschiedenis, met de nadruk op de 19^e eeuw. Van zijn hand verschenen onder meer: Essais d’histoire de la traduction. Avatars de Janus (Classiques Garnier, 2014) en (samen met Yves Gambier) A History of Modern Translation Knowledge (John Benjamins, 2018). Hij is redactielid van verschillende vertaalwetenschappelijke tijdschriften en co-directeur van de reeks ‘Traductologie’ bij Artois-Presses-Université. Ook is hij lid van de Academia Europaea (Cambridge).

Chris Van de Poel is werkzaam aan de KU Leuven, Faculteit Letteren, Campus Antwerpen. Zij doceert vertaling uit het Spaans in de bachelor Toegepaste Taalkunde en de Master Vertalen en is coördinator van de opleiding literair vertalen. Zij publiceerde vertalingen uit het Frans en het Spaans en promoveerde op 17^e-eeuwse Nederlandse vertalingen van Spaanse satirische teksten. Sinds 2015 is zij als wetenschappelijk medewerker verbonden aan het Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV).

Lieven D'hulst & Chris Van de Poel

In *Alles verandert altijd. Perspectieven op literair vertalen*¹ worden de belangrijkste aspecten van het literair vertalen samengebracht: de zakelijke en financiële, de basiskennis en -vaardigheden die bij literair vertalen komen kijken, algemene kernbegrippen en uitdagingen, het vertalen van diverse literaire genres maar ook literaire non-fictie en filosofie, en de 'nazorg' in de vorm van revisie, marketing en promotie. Het boek is bedoeld voor zowel vertalers in opleiding als beginnende en (ver)gevorderde vertalers: kennis en de vaardigheid deze toe te passen is nooit af of volmaakt, drempels en uitdagingen die vaak tot onzekerheid en twijfel leiden, worden helder besproken. De auteurs zijn vertalers, onderzoekers en opleiders met jarenlange ervaring en uitgebreide kennis, waarmee *Alles verandert altijd* een uniek en veelzijdig instrument is voor iedereen die zich in de praktijk, in het vertaalonderwijs, of uit interesse bezighoudt met literair vertalen.

Kennis *over* vertalen, kennis *van* vertalen en kennis *door* vertalen zijn met elkaar vervlochten en complementair, zonder dat iemand zomaar over de hele variatie aan kennis beschikt. Juist die drie elementen vormen de leidraad in dit boek, waaruit vele stemmen opklinken. Die stemmen zijn ondergebracht in vier delen. Het eerste gaat over wat je moet weten en doen om je werk in goede banen te leiden: hoe zit het met contracten, subsidieregelingen, vertaalrechten? Maar ook: welke basisvaardigheden zijn het belangrijkste en hoe kun je die verder ontwikkelen? Voorts krijgt de lezer praktische adviezen aangereikt om bronteksten juist met het oog op de vertaling ervan te lezen, en gaan vertaalexperts in op de relatie met de auteur, de voor- en nadelen van duovertalingen en de omgang met reeds bestaande (al dan niet gecanoniseerde) vertalingen van de tekst. In het tweede deel wordt een begrippenapparaat besproken dat belangrijke algemene kenmerken van het vertalen beschrijft (bijvoorbeeld equivalentie, realia en creativiteit). Daarnaast wordt uitvoerig ingegaan op een waaier aan procedés om gelaagde, intertekstuele en meertalige teksten om te zetten. Het derde deel focust op de drie traditionele literaire genres narratief proza, poëzie en theater, maar er zijn ook essays gewijd aan filosofische teksten, non-fictie en jeugd- en kinderliteratuur, genres die vandaag de dag nadrukkelijk aanwezig zijn in het literaire aanbod. Het laatste deel gaat in op de stadia van revisie en zelfrevisie, mogelijke bijdragen aan de promotie van de publicatie door de vertaler zelf, en aan de beoordeling van de vertaalkwaliteit door de letterenfonds.

De bijdragen zijn van de hand van een team van deskundigen die ieder hun eigen invalshoek hanteren bij het behandelen van de gekozen topic. De bundel weerspiegelt de spreekwoordelijk geworden 'bloeiende' vertaalcultuur zoals die vandaag tot uitdrukking komt, en beoogt een dialoog tussen beginnende en door de wol geverfde vertaler tot stand te brengen. Die dialoog zal, mede in de hand gewerkt door niet te voorspellen ontwikkelingen in de literatuur, leiden tot nieuwe vertalerservaringen, voortschrijdende inzichten, aangescherpte visies. Alles verandert altijd.

Perspectieven op literair vertalen zal een bijzondere meerwaarde krijgen door het in combinatie met andere kennisinstrumenten te lezen en te gebruiken. Op de digitale kennisbank van het Expertisecentrum Literair Vertalen zijn bijvoorbeeld vele aanvullingen, verrijkingen en verdiepingen van de in de bundel besproken onderwerpen te vinden. Maar het boek is tevens het ideale naslagwerk bij cursussen, mentoraten, lezingen, vertaaldagen en andere publieksactiviteiten met hetzelfde doel: bij te dragen tot de deskundigheid van de vertaler.

De bundel is een initiatief van het Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV; www.literairvertalen.org), dat zich ten doel stelt een impuls te geven aan de kwaliteit van het literair vertalen in en uit het Nederlands door middel van opleiding en deskundigheidsbevordering. *Alles verandert altijd. Perspectieven op literair vertalen* is samengesteld door Lieven D'hulst en Chris Van de Poel, beiden lid van het Wetenschappelijk Comité van het ELV. Dank is verschuldigd aan de partners van het ELV – de Taalunie, het Nederlands Letterenfonds, het Vlaams Fonds voor de Letteren, de KU Leuven en de Universiteit Utrecht – voor hun niet-aflatende interesse en steun. De samenstellers danken de Universitaire Pers Leuven voor de uitstekende begeleiding.

¹ Cf. Cees Koster, 'Alles verandert altijd (en blijf ook hetzelfde): Vertaling en stijl.' *Filter*, 18:4 (2011), p. 3-13.